

Antall József szobrának avatása az Európai Parlament épületében

2015. március 31.

Próhle Gergely

Ritkán történik meg, hogy magyar politikusnak szobrot emelnek egy európai intézményben. Mi Magyarországon persze tudjuk, tudni véljük, hogy ki mindenki érdemelné ezt ki, büszkén soroljuk, hogy ki mindenkit adott a nemzet Európának, a Világnak.

Ugyanakkor azt is tapasztaljuk, hogy máig velünk él az ellenállás lelkülete, ami gyanakvóvá tesz minden olyan kezdeményezés láttán, ami egy nagyobb egység részeként tekint Magyarországra. Nem rendkívüli jelenség ez, hiszen amerre csak nézünk, arról folyik a vita, hogy hol ér véget a nemzeti, állami szuverenitás és kezdődik az európai illetékesség, recseg-ropog az intézményrendszer.

A legjobb pillanatban kerül tehát sor Antall József szobrának felállítására. Kevesen voltak, vannak ugyanis azok, akik a mindennapi politikai taposómalomban képesek megőrizni a távlatosabb folyamatok felismerésének képességét, történelmi távlatba helyezni a napi politika olykor zavaros eseményeit. A néhai miniszterelnök jól ismerte a magyar nemzeti közösség viszonyát tágabb környezetéhez.

Tisztában volt azzal, hogy az európai történelmi tapasztalat a nyugati keresztény kultúrkör alapállásából nem hagyhatja figyelmen kívül a keleti ortodox, s a Balkánon megjelenő muszlim hatásokat sem. S éppen e kényes egyensúly felismeréséből fakadt az a meggyőződés, mely szerint „Nem szabad, hogy a társadalom mélyében, vagy akár csak a perifériáján megerősödni hagyjunk egymással szemben álló, az európai gondolattal ellentétes nézeteket.”

Olykor érdemes elmerengeni azon, hogy a mai helyzetről mit gondolna egy-egy történelmi személyiség. Mit mondana Antall József a mai magyarországi állapotokról, európai vitákról? A történelmietlen kérdésre persze csak történelmietlen válasz adható, ugyanakkor megdöbbenő, hogy a néhai miniszterelnök tanulmányaiban, beszédeiben hány olyan utalás van, ami a mai helyzetre is alkalmazható. Antall jól látta az európai politikai gondolkodás számos árnyoldalát, olvasta Spenglert és Huizingát, de látta a megújulás képességét is, s ebben az integrálódó közép-európai régióknak fontos szerepet szánt. Térségünkre tekintve tudta persze azt is, hogy a politikai vasfüggöny leomlása feletti öröm nem feledtetheti a gazdasági, szociális vasfüggöny kialakulása miatti félelmet.

„Gyakran ér bennünket manapság az a vád, hogy nem vagyunk eléggé modernek, hogy nem tudunk lépést tartani a világ fejlődésével” – mondta a miniszterelnök 1993 szeptemberében. E feltételezés világos cáfolata volt az a meggyőződése, hogy „a diplomáciában, a külpolitikában a prevenció, a megelőzés elvének legalább olyan fontossága van, mint az orvostudományban, és nincs rosszabb, mint a regisztráló, követő külpolitika, amelyik az események nyomában kullog.” Antall történelmi tettei, a KGST és a Varsói Szerződés feloszlásának kezdeményezése együtt járt azzal, hogy óvott Kelet-Európa destabilizációjától, fontosnak tartotta Ukrajna szerepét, s egyidejűleg az Oroszországhoz fűződő kapcsolatok konszolidálását. Nyugat- és Közép-Európa számára ugyanakkor a NATO szerepének megerősítését. Már a fentiek is kellőképpen igazolják Antall gondolatainak

aktualitását, időszerűsége azonban még nyilvánvalóbbá válik ha felidézzük, hogy már 1993 őszén a XXI. század balsevizmusának nevezte az iszlám fundamentalizmust.

Antall József a betegség árnyékában is jól látta azt a történelmi léptékű feladatot, ami az általa is erősített kereszténydemokrata politikai közösségre vár. Mint írja: „Akkor, amikor a világ modernizációjának balsevista, szocialista, modellje már kudarcot vallott, és valamiféle radikális baloldali liberális modellje ugyancsak kudarcra van ítélve, legyen önbizalmunk, hogy a világ XXI. századi modernizációját minden politikai fundamentalizmus visszاسzorításával mi végezhethjük el.”

Biztos vagyok abban, hogy még jó néhány magyar tudós, politikus, művész szobra állhatna európai intézményekben. De addig is, amíg ez megtörténik, örüljünk annak, hogy Antall József képviseli mindnyájukat itt az Európai Parlamentben. Jelezve az európai közvéleménynek is, hogy mennyire fontos nekünk a mai Magyarországon a felvilágosodás értékeit is magáénak valló kereszténydemokrata, polgári gondolkodás, az ország mély európai beágyazottsága, amely segít kellő arányérzékkel alakítani az ország külkapcsolatait. Ugyanakkor fontos az az éber értelmiségi attitűd, ami a pontos helyzetfelismerés után mindig képes – ha kell - önróniával tekinteni saját tevékenységére, s elismerve saját gyarlóságát módosítani álláspontján. Csak így válhat ugyanis saját szűkebb és tágabb, akár össz-európai közösségének hasznára.

Ahogy Eötvös Józsefet idézve Antall is írja: „Ki soha tévedni nem akar, az az igazságnak nagy szolgálatot tenni nem fog.”

Az a tény, hogy voltaképp ugyanaz a szobor – Veres Gábor alkotása – kerül most Brüsszelbe, mint ami Budapesten, a Semmelweis Orvostörténelmi Múzeum mellett is áll, nem pusztán művészeti kérdés.

Jelzi az életmű egységét, jelzi annak a tragikusan rövid életpályának az egyenes vonalát, mely a fiatal, a magyar és az európai szellemtörténelmet részleteiben oly jártas történelemtanár 1956-os tapasztalatától elvezetett a miniszterelnöki székhelyig, Magyarország euro-atlanti integrációjának előmozdításáig.

A Magyar Kormány nevében tisztelettel adózom Antall József történelmi tetteinek, Isten áldja emlékét!